

EL COL-LECCIONISME DE TEMÀTICA TERRASSENCA (6)

MONEDES (1) "Els sisens de la Universitat Forana de Terrassa" (1)

Terrassa, a mitjan segle XVII quan va patir els efectes de la Guerra de Separació estava dividida en 2 universitats o municipis des de feia gairebé un segle. D'una banda la "Universitat de la Vila" comprenia només la zona urbana que envoltava el Castell, situat a l'actual Plaça Vella. De l'altra banda la "Universitat Forana de la Vila i Terme" que comprenia tot el terme restant de l'antic Castell-Palau.

Ambdues Universitats hagueren de contribuir a les pagues taxades dels soldats que els va correspondre enviar al front de guerra en defensa dels "drets i privilegis de Catalunya". Per cert que la proporció amb què les universitats havien de participar en les despeses fou causa d'un litigi. La Diputació del General de Catalunya sentencià el 15 de novembre de 1640, que si bé la Universitat de la Vila en tenir més focs, aportava més soldats, aquest exerceix de soldats l'havia de suportar per meitat cada Universitat, o més clar, quant a despeses ambdues universitats havien de pagar-les a mitges.

Cada Universitat va haver, doncs, de procurar-se moneda per a sostenir els soldats. Com ja sabem, la Universitat de la Vila va encunyar monedes de Plata de cinc Rals, mentre que la Universitat Forana va encunyar sisens d'aram. D'aquesta darrera emissió començarem avui a parlar-ne.

En 1985 i amb motiu del III Simposium de Numismàtica de Barcelona, dedicat monogràficament a la guerra dels Segadors, els textos del qual foren incorporats a l'Acta Numismàtica 16, el que subscriu va fer-hi una aportació exhaustiva dels sisens terrassencs, tant exhaurint els documents de l'Arxiu Històric de Terrassa, com fent un inventari i sistematització dels sisens terrassencs de

Museus i particulars. Si en el primer camp poques novetats poguérem aportar, ja que la documentació publicada per Salvador Cardús era gairebé exhaustiva, en el segon sí que en fer, per primera vegada, una sistematització i catalogació de 84 sisens que ens fou possible estudiar, fou molt profitós. Ens permeté aclarir definitivament la teoria errònia que atribuïa els sisens amb llegenda CASTRUM a la Universitat de la Vila. També va permetre de rectificar la lectura errònia de QVARLIM que s'arrossegava des de "Les Monedes Catalanes" de J. Botet i també conèixer encunyats inèdits i establir les rareses de cada tipus.

L'acord de fer moneda fou pres pel Consell de la Universitat Forana el 26 de desembre de 1641. El Consell va donar poder a tres dels seus membres perquè pactessin *"ab qualsevols persona la fabrica de dita moneda ab los pactes a ells benvistos, ab que la present Universitat no haje de posar i ne bestrauer cosa alguna de bens de la present Universitat"*, és a dir pactar la fabricació d'acord amb els bons criteris dels regidors i mentre no representessin cap cost per a la Universitat.

És de suposar que l'autorització era un formulisme per a legalitzar uns pactes ja conclusos amb anterioritat. Si no, no s'explicaria que el mateix dia ja se signés un contracte amb Josep Bogunyà sastre de la vila, que va fer o ja havia fet fabricar un molinet per a l'encunyació dels sisens.

Un molinet per als qui no coneguin el tema, era una màquina moderna d'encunyar, de treball similar a la manera que les màquines de rentar antigues escorrien la roba. La roba passava entre 2 cilindres que l'expressien per expulsar l'aigua. En el molinet, una planxa d'aram passava entre dos corrons en els quals s'havien gravat amb punxons, en un els anversos i en l'altre els reversos de les monedes. La pressió dels corrons que rodaven imprimien les monedes en la planxa. Després l'oficial amb un trepant de base rodona i un cop de martell separava la moneda de la planxa. De la seva habilitat depenia que la moneda quedés centrada si més no per la cara que picava. Si el descentratge era d'una sola cara és evident que la causa era que els corrons del molinet no encaraven exactament el gravat de les monedes.

En propers butlletins descriurem les diferències entre els 13 models de sisens de Terrassa coneguts, així com el nombre de peces de cada tipus i els seus posseïdors, molts dels quals són col·leccionistes terrassencs que podran catalogar els seus sisens i conèixer llurs rareses.

R. COMAS